

Joan Fuster i el conreu de l'arròs contat per a infants

Salvador Ortells Miralles

Director de l'Espai Joan Fuster

Encara que Joan Fuster ha passat ben merescudament a la història de la nostra literatura com a assagista, la seua activitat intel·lectual fou tan vasta que es concretà a través de diversos gèneres literaris: l'articulisme periodístic, els aforismes, la poesia, els estudis històrics i culturals... I també, tot i que de manera molt esporàdica i tangencial, les narracions per a infants. La seua aportació en aquest àmbit es resumeix en la coordinació del volum col·lectiu *Un món per a infants* –que, a més, inclou dos contes seus: “El pas de l'any” i “El caragol”– i en l'escriptura d'*Abans que el sol no creme*, un relat vinculat al paisatge de Sueca i a la seua tradició arrossera, que són, al capdavant, els motius que m'han empès a escriure aquest article. Val a dir, però, que aquest no és l'únic text de Fuster sobre l'arròs, ja que també s'interessà, des de punts de vista diferents però alhora complementaris, pels vincles històrics, socioculturals i econòmics entre l'agricultura i la cuina autòctona en altres llibres seus, com ara *L'Albufera de València* o *El País Valencià*.

Publicat el 1969 per l'editorial La Galera, *Abans que el sol no creme* és una narració didàctica sobre el conreu de l'arròs, un dels ingredients més representatius de la gastronomia valenciana. El conte parteix d'una breu introducció en què s'explica als infants la procedència de l'arròs que

mengen a casa. Tot seguit, l'autor situa l'acció a Sueca i el fil narratiu es desenvolupa a través dels treballs que els llauradors realitzen als arrossars en les diverses estacions de l'any. Així, l'inici està marcat pel trànsit de l'hivern a la primavera, en el moment en què es remou la terra resseca amb les xarugues que arrossegueuen els tractors. Una vegada preparat el sòl, s'hi descriu l'adobament i la inundació dels arrossars amb l'aigua procedent de les sèquies del terme i, a continuació, s'hi relata la sembra de llavors als camps de planter perquè, una vegada hagen grillat, siguen trasplantades als camps més grans.

El final de la primavera dona pas a les tasques de l'estiu, que es resumeixen en la birbada de les brosses males, principalment el serreig i la jonça. També s'hi incideix en el canvi cromàtic dels camps d'arròs, que muden el verd inicial pels tons daurats de les espigues quan comencen a madurar. A punt d'iniciar-se la tardor, ja en el mes de setembre, arriba el temps crucial de la collita, que comprén la sega i la batuda de l'arròs. Fuster hi contraposa les màquines segadores i assecadores actuals a les ferramentes rudimentàries i animals de tracció, més propis d'èpoques anteriors. Amb la collita enllestida, narra l'últim pas del procés: el trasllat de l'arròs als molins perquè li lleven la corfa del gra i quede,

Si mai veniu al meu poble, per exemple, o a qualsevol poble on cultiven arròs, veureu que bonic és! Hi ha la màxima extensió dels camps plens d'espigues, o amb l'aigua quieta i brillant, com un espill. I les sèquies, amb lliris a la vora. Hi ha granotes i uns ocells estranys, que venen de molt lluny i s'hi estan una temporada. En algun racó encara trobareu una barraca, o un carro antic arrossegat per un rossí, o un gos que lladra i salta. I veureu com treballen els homes. També podreu menjar-hi arròs. Perquè l'arròs és encara més bonic quan és a la cassola. O a la paella.

— Joan Fuster —
Abans que el sol no creme...

Il·lustració de *Abans que el Sol no creme...*

El llibre tracta sobre els llauradors de Sueca, la professió del meu pare, que és la persona que més admire

per fi, blanc i net. El relat finalitza amb una lloança a les gents, els costums i les bellesa naturals dels poblats arrossers. I, en darrer terme, s'hi inclou un breu apèndix amb activitats destinades a reforçar els continguts de la lectura.

En resum, és un conte senzill i amé que fa servir recursos distintius de la literatura infantil: la personificació de diversos elements paisatgístics, l'ús reiterat de frases exclamatives i el diàleg alligador amb el lector jove, entre molts d'altres. Com que Fuster no es dedicà a la literatura infantil, *Abans que el sol no creme* és un text que ha passat relativament desapercbut, però bé que, des de la creació del Museu Joan Fuster, és un dels continguts treballats als tallers didàctics adreçats a l'alumnat d'Educació Primària. A més, el llibre ha estat reeditat en diverses ocasions per institucions locals i per iniciatives particulars. Siga com siga, és un text que m'agrada tenir a mà per dos motius comprensibles: d'una banda perquè és d'un dels escriptors a qui he dedicat més hores de lectura en els darrers anys; i de l'altra, perquè tracta sobre els llauradors de Sueca, la professió del meu pare, que és la

persona que més admire. Prompte la meua filla podrà llegir-lo -tot just ara comença a escriure alguns noms familiars i a identificar les lletres de l'alfabet- i així podré transmetre-li el sentiment d'admiració que tinc per Fuster, pels llauradors del meu poble i per mon pare. Per sort, la literatura fa possibles totes aquestes coses. I moltes més.

Salvador Ortells Miralles